Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Strijp-R

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Evaluatie Strijp-R
Datum: september 2023

Inhoud

- Inleiding
- Bouwhistorische verkenning
- Historie
- Philips industrie terreinen
  - Onderlinge relatie
- Sloop
- Cultuur Historisch waardenkaart
- Conclusie
- Spoor
- Leidingstraat
- Gebouw RK
- Gebouw RF
- Gebouw RAG
- Loopbrug
- Perron
- Gebied RAS: voormalig Matrijzenfabriek
- Gebied RD: voormalig Magazijn, montagewerkplaats voor kanonnen, laboratoria
- Gebied RF: voormalig Garage en montagewerkplaats.
- Gebied RE: voormalig Magazijngebouw
- Vrijstaand: voormalig Chemische opslag
- Gebied RAG; voormalig Pompgebouw
- Gebied RAD: voormalig Televisiebuizenfabriek
- Gebied RU: voormalig Glasfabriek
- Gebied RO: voormalig Beeldbuizenfabriek 1958
- Gebied RAH: voormalig Keramiekfabriek

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Inleiding

De Henri van Abbestichting volgt, in het kader van de burgerparticipatie, de ontwikkelingen in Eindhoven. Zij doet dit middels aparte werkgroepen die de hen toegewezen ontwikkeling volgen.

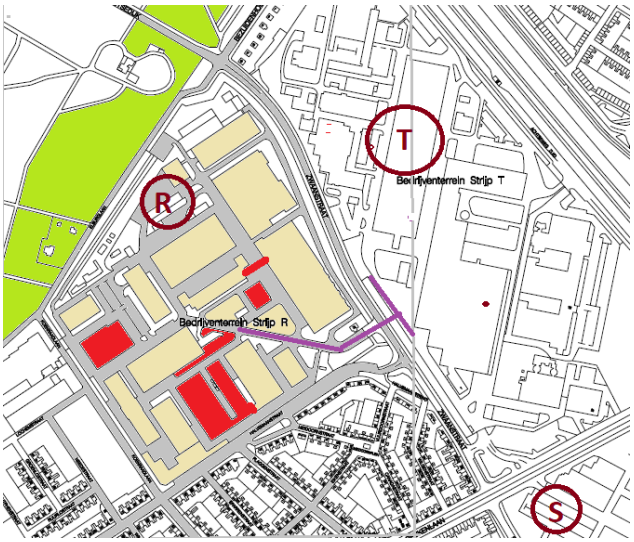

Ten aanzien van de voormalige industriegebieden van Philips is de werkgroep `Strijp-S en T` daarmee doende.
De Stichting volgt de ontwikkeling van Eindhoven, gezien tegen het licht van de geschiedenis.
Zij houdt zich verder bezig met de bescherming en het behoud van het erfgoed van Eindhoven.
Ten aanzien van de industriegebieden van Philips heeft deze inzet vooral betrekking op de gebieden Strijp-S en Strijp-T en eerder Strijp-R.

De stand van zaken met betrekking tot de ontwikkeling is:

- Strijp-S:
  - Evaluatie-rapport is gemaakt.
    - Enige nieuwbouw is of komt in uitvoering
    - Fase 4 is nog in ontwikkeling.
    - Ontsluiting van het gebied is nog niet aan de orde.
- Strijp-T:
  - De ontwikkeling van Strijp-T is nog in volle gang
  - Enkele gebouwen zijn reeds her-ontwikkeld.
- Strijp-R
  - Op enkele details na gereed

De werkgroep `Strijp-S en T` heeft in het verleden de ontwikkeling op Strijp-R op grote afstand gevolgd
De ontwikkeling van Strijp-R is in eerste instantie besproken binnen de werkgroep. Sloop en woningbouw werd de nieuwe ontwikkeling.
De huidige werkgroep besloot om ook het gebied Strijp-R te evalueren.
Haar bevindingen staan in dit rapport vermeld.

De werkgroep bestaat uit:

- Jan van de Sande, voorzitter
- Ruud Peppelenbos, secretaris
- Cor Hinnen,
- Hein van Buul, samensteller van het evaluatierapport

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Bouwhistorische verkenning Strijp-R

Bouwhistorische verkenning

J.A. van der Hoeve

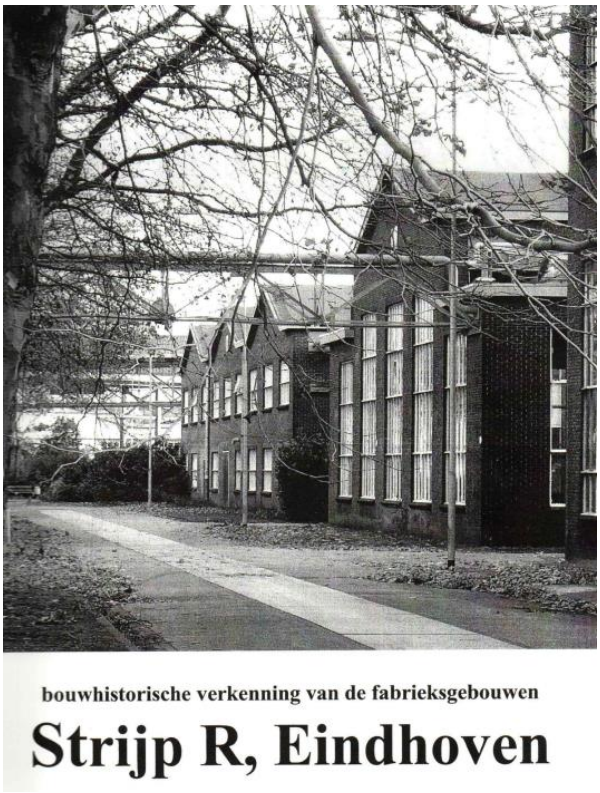

In 2006 heeft Amvest aan bureau Bouwhistorisch Onderzoek J.A. van der Hoeve uit Utrecht opdracht gegeven een bouwhistorische verkenninguit te voeren naar de fabrieksgebouwen op Strijp-R.
Urban Fabric uit Schiedam kreeg de opdracht een cultuurhistorisch verkenning te doen naar de stedenbouwkundige aanleg en de relatie met andere Philips fabrieksterreinen
In deze presentatie zijn foto's opgenomen uit dit rapport.
Deze verkenning was noodzakelijk om te bezien welke ingrepen er moesten plaats vinden om Strijp-R te her ontwikkelen tot een woonwijk.
Van der Hoeve geeft aan dat de aanleg van het gebied Strijp-R en de individuele bebouwing daarop in eerste aanleg weinig spectaculair zijn in vergelijking met de complexen aan de Emmasingel, Strijp-S en StrijpT.

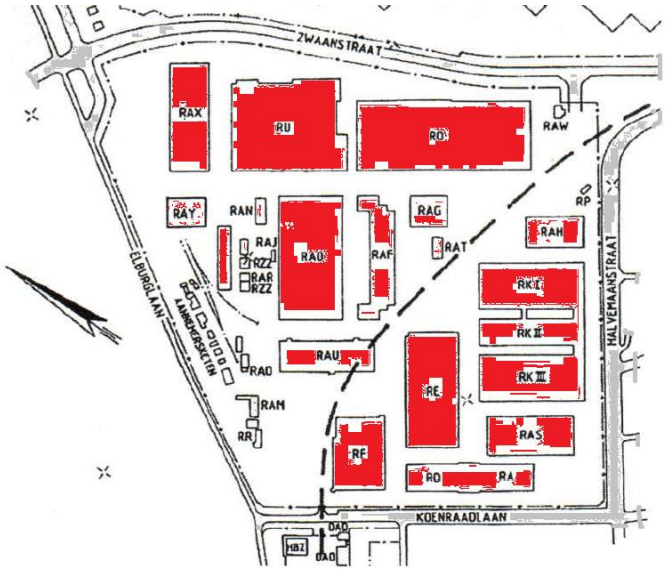

De belangrijkste gebouwen op Strijp-R waren:
RA: Loods afvaldienst
RAD: Televisiebuizenfabriek
RAF: Onderzoek en ontwikkeling
RAG; Pompgebouw
RAH: Keramiekfabriek
RAS: Matrijzenfabriek
RD: Magazijn, montagewerkplaats voor kanonnen, laboratoria
RF: Garage en montagewerkplaats.
RE: Magazijngebouw
RK: Fabriek voor productie van keramiek.
RO: Beeldbuizenfabriek 1958; RU: Glasfabriek; RE oa Het perron

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Historie

Landelijk gebied

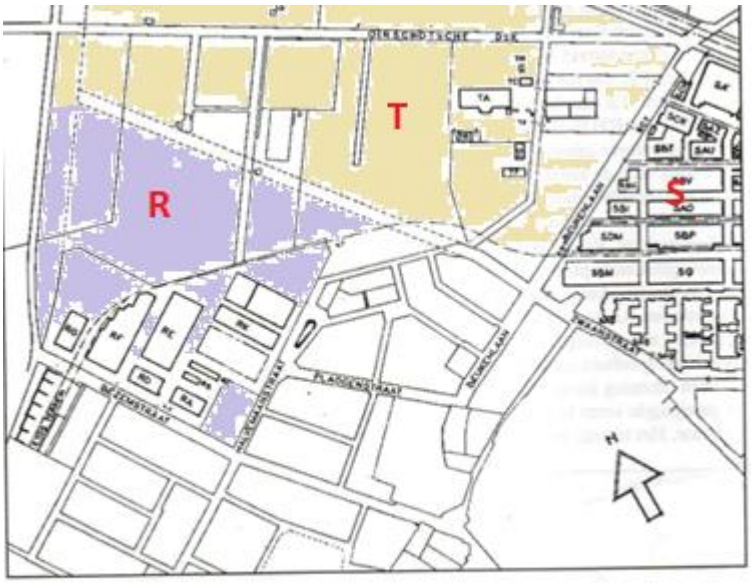

Situatieplan van het fabrieksterrein van Strijp R in 1947 (collectie: J. Kastelijns). Het complex was op dat moment nog volledig gericht op en ontsloten vanaf de Bezemstraat (Koenraadlaan). De spoorlijn uit 1943 geeft verbinding met Strijp S (rechts). Op deze tekening staat de geplande verlenging van de Zwaanstraat met een onderbroken lijn aangegeven. Het tracé is naderhand nog gewijzigd, mede als

De gebieden Strijp-T en Strijp-R waren tot in de jaren 40 landelijk gebied. De Oirschotsedijk sloot toen nog aan op de Lijmbeekstraat aan de Woenselse zijde van het spoor.
Philips heeft deze gebieden in het begin van 20ste eeuw aangekocht om eventuele uitbreiding van de fabrieksterreinen mogelijk te maken.
Vanaf 1943 zijn de bouwactiviteiten op Strijp-R begonnen op het gedeelte aan de zijde van de Koenraadlaan.
Eerst is toen de spoorlijn aangebracht die het ETOS terrein met Strijp-S verbond.

Philips industrie terreinen

- **Strijp-S-T-R**

Strijp-S is van de 3 fabrieksterreinen de oudste uit de jaren na 1923.

Vervolgens komen Strijp-T en Strijp-R in de wederopbouwtijd snel tot ontwikkeling.
De 3 gebieden zijn met elkaar verbonden door de spoorlijn en de leidingstraat
De opzet van alle 3 de gebieden is geïnspireerd op vervoer. De spoorlijn en de wegen bepaalden de richting van de gebouwen.
De gebieden waren voor de burgerij niet toegankelijk. Zij waren rondom voorzien van een hek.
Deze hekken zijn verwijderd, de ontwikkeling maakt de gebieden toegankelijk, waardoor ze nu onderdeel worden van de stad.

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Onderlinge relatie
Tijdens het gebruik van de gebieden door Philips waren zij onlosmakelijk met elkaar verbonden, door de wegen de spoorlijn en de leidingstraat.
Met name de leidingstraat maakte de onderlinge verbondenheid zichtbaar.
Vanuit de energiecentrale op Strijp-T werden de gebieden met elkaar verbonden door de leidingstraten.
Deze verbinding is op dit moment dramatisch verstoord door de sloop van de leidingstraat op Strijp-T en over de Beukenlaan.

Sloop

Van der Hoeve geeft aan in de bouwhistorische verkenning dat de aanleg van

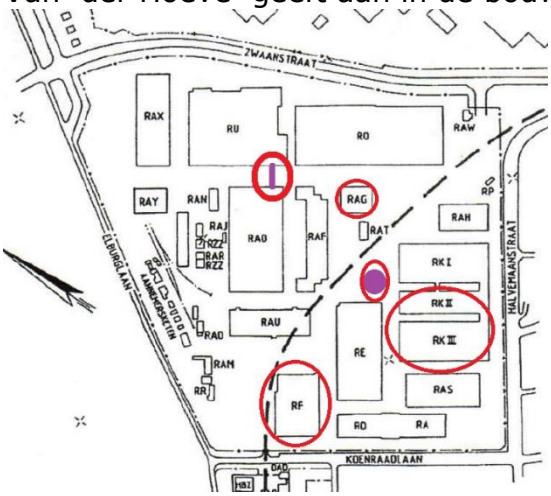

het gebied Strijp-R en de individuele bebouwing daarop in eerste aanleg weinig spectaculair zijn in vergelijking met de complexen aan de Emmasingel, Strijp-S en Strijp-T.
Het bureau was van mening dat nagenoeg alle gebouwen konden worden gesloopt ten einde woningbouw mogelijk te maken.
- Alle gebouwen op Strijp-R zijn derhalve gesloopt met uitzondering van:
- RK: Fabriek voor productie van keramiek.
- RF: Garage en montagewerkplaats
- RAG; Pompgebouw
- De Loopbrug
- Het Perron

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

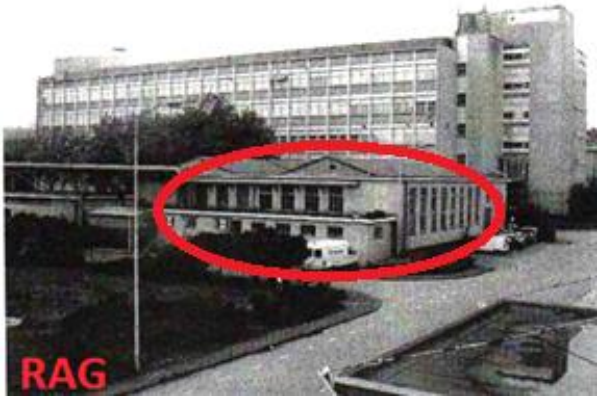

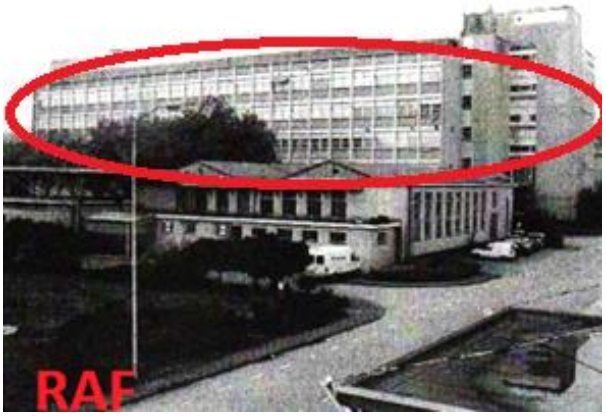

De stichting betreurt het dat het gebouw RAF is gesloopt. Dergelijke gebouwen uit de wederopbouwtijd en opgetrokken met gele verblendsteen geven op de juiste wijze het tijdsbeeld aan.

Cultuur Historische Waardenkaart

Erfgoed wordt vaak gedefinieerd als "… onze nalatenschap van het verleden waarmee we leven in het heden".
Het zijn de zaken die de basis leveren voor een eigen identiteit en daarmee voor meer waardering voor de eigen leefomgeving zorgen.
Die zaken worden gewaardeerd en geplaatst onder verschillende rubrieken (soorten) erfgoed, onder andere:

- Monumenten
- Cultuurgoederen
- Stads en dorpsgezichten
- Cultuurhistorisch landschap
- Archeologie

Indien de zaken zijn gewaardeerd en geplaatst in de rubrieken wordt de waardering vastgelegd in bestemmingsplannen en/of de cultuurhistorische waardenkaart.
De huidige Cultuurhistorische waardenkaart van Eindhoven wordt anno 2023 bijgewerkt.
Philips is voor Eindhoven van historisch belang geweest. Waardering van die gebieden is dan ook op zijn plaats.
De gebieden Strijp-S en Strijp-T zijn aangegeven op de kaart met een hoge culturele waarde.

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Cultuurhistorische waardenkaart Strijp-R e.o.

Het Cultuurhistorisch Bureau J. van de Hoeve heeft in opdracht van Amvest een cultuurhistorisch onderzoek uitgevoerd naar het gebied Strijp-R
Strijp-R heeft geen waardering gekregen en is als zodanig niet opgenomen op de kaart.

Stedenbouw

De basis van het stedenbouwkundig plan is gelegen in de oorspronkelijke positionering van de voormalige fabrieksgebouwen op Strijp-R. Naast die posities zijn ook de plaats van de leiding straat, het spoor naar het voormalige ETOS-terrein van belang evenals de wegenstructuur.
Het fabrieksgebied Strijp-R is getransformeerd naar een woongebied, waarbij de woonblokken een verwijzing hebben naar de omvang van de oorspronkelijke gebouwen.
De ontsluiting van de woonblokken is via een soort "ring" die deels in het verleden aanwezig was.

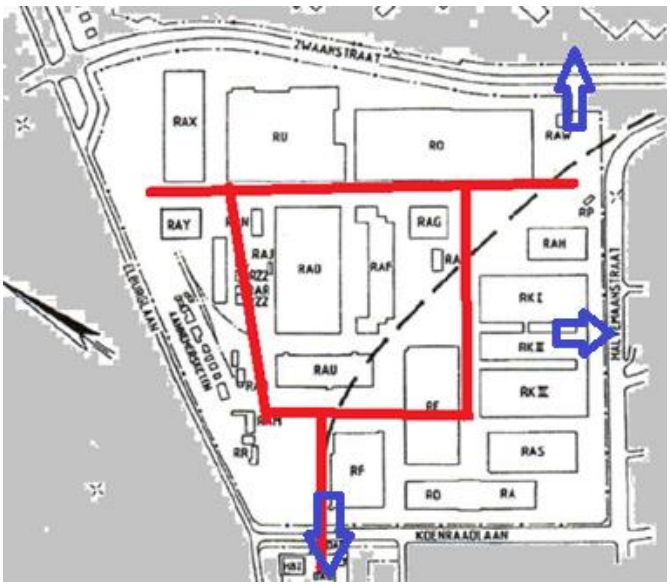

De ontsluiting van het gehele gebied volgt zo veel mogelijk de oorspronkelijke, zoals aan de Koenraadlaan, de Zwaanstraat (nu voetgangers en fietsers). De uitgang naar de Halve Maanstraat vervangt de voormalige uitgang via gebouw RK.
Het plan omvat over het algemeen grondgebonden woningen in 3 lagen. Op enkele plaatsen, daar waar voorheen ook hogere bebouwing stond, zijn enkele appartementsgebouwen geplaatst.

De straten in het plan zou een verwijzing kunnen zijn naar de wegen ten tijde van het fabrieksterrein.
In die zin is in het plan een strook aangebracht met betonplaten die mogelijk kunnen refereren naar de spoorlijn naar het ETOS terrein.

Architectuur

Het gehele plan is te verdelen in:
+ bestaande panden,
+ vrijstaande woningen
+ “groepen” grondgebonden woningen.

Bestaande panden.
Het betreft de gebouwen RK, RF, RAG, Loopbrug en het Perron.
Het gebouw RK heeft een grondige “poetsbeurt” gehad. Alle elementen, zoals kozijnen, ramen en deuren, hang- en sluitwerk zijn nog aanwezig. De donkere steenkleur geeft het gebouw in Strijp-R een bijzonder accent.
Het gebouw RF is nagenoeg authentiek gebleven, met uitzondering van de voormalige garage aan de achterzijde. Deze zijn eigentijds aangepast met in achtneming van de vorm en constructie van dei garages.

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Vrijstaande woningen
Deze woningen staan langs de Elburglaan. Zij hebben allen een platdak. Hun architectuur varieert van modern/eigentijds naar architectuur met een duidelijke relatie naar de fabrieksgebouwen.
Zij zijn overwegend bepleisterd in een witte kleur.

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

De grondgebonden woningen
De opzet van de nieuwbouw woningen oogt een niveau hoger dan de sociale woningbouw.
Het zijn deels rijenwoningen deels geschakeld.
Alle woningen hebben een lichtkleurige steen.
De dakranden komen op iedere woning overeen.
In de architectuur is het opvallend hoeveel elementen uit de "fabriekstijd" zijn toegepast.
Vormen van constructies van een hal, stalen ramen en kozijnen, de vormen van sheddaken.
Ook de gesloten gevels van de woningen aan de Zwaanstraat refereren naar de oorspronkelijke gesloten wanden van de fabrieken aan de Zwaanstraat.

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Conclusies:

- Eerste algehele indruk is dat de ontwikkeling van Strijp-R zeer geslaagd is.

De Stichting is van mening dat de gemeente meer trots mag zijn op het resultaat van de herinrichting van Strijp-R

- Leidend is geweest de bouwhistorisch verkenning van het bureau J.A. van der Hoeve. Dit bureau geeft de cultuur-, bouw- en architectuurhistorische aan. Haar eerste conclusie was dat de aanleg van het gebied Strijp-R en de individuele bebouwing daarop in eerste aanleg weinig spectaculair waren in vergelijking met de complexen aan de Emmasingel, Strijp-S en Strijp-T. Dat deze verkenning noodzakelijk was, was om te bezien welke ingrepen er moesten plaats vinden om Strijp-R te herontwikkelen tot een woonwijk.

- De invloed van de Henri van Abbestichting;

- De Stichting bewaakt het historisch verhaal van gebouwen en gebieden. Dat betekent dat zaken die niet zijn gewaardeerd in de bouwhistorische verkenning , maar waarvan de Stichting van mening is dat zij wel behoort tot het "Philips-verhaal", ter discussie moeten worden gesteld.
- De werkgroep is van mening dat daarvan onvoldoende gebruik is gemaakt.
- In die zin heeft de Stichting haar invloed onvoldoende benut.

- Sloop

Het rapport van J.A. van der Hoeve geeft aan dat er weinig gebouwen op Strijp-R aanwezig waren die bouwhistorisch gezien de moeite waard waren te behouden en te herontwikkelen.
Achteraf gezien zou de Stichting zich wellicht hebben kunnen uitlaten over het behoud van gebouw RAF.

- Historische objecten

De leidingstraat is onderdeel gebleven en geworden van de stedenbouwkundige en architectonische opzet van het nieuwe Strijp-R. Jammer is dat de verbinding met de rest van Strijp door de eigenaar van Strijp-T is onderbroken.
De Stichting zal trachten over de herontwikkeling van het Perron, haar zienswijze tijdig kenbaar te maken.
Op het terrein, nabij het Perron, staan nog enkele ketels uit de fabriekstijd. Wellicht dat die een plaats kunnen krijgen waardoor de aandacht voor de historie wordt versterkt.

- Stedenbouw

De Stichting kan zich buitengewoon vinden in de stedenbouwkundige opzet van het plan. Zeker wat betreft het groen, het parkeren en de plaatsing van de bouwblokken. De oorspronkelijke plot is herkenbaar.
Door de herontwikkeling van de gebieden Strijp-S, Strijp-T en Strijp-R kunnen zij meer dan voorheen onderdeel worden van de stad. Om dat geheel te verwezenlijken moet nodig gewerkt worden aan het openbaar gebied rondom de gebieden. Wegen, kruispunten en andere ontsluitingen moet nog opnieuw worden ingericht.

- Architectuur

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Per gebied vertoont de architectuur de relatie met de uitstraling van het verleden. De 5 behouden oorspronkelijke panden zijn met veel respect en gevoel herontwikkeld, waarbij het beeld van het verleden nog duidelijk zichtbaar is.
De nieuwe woningen zijn qua massa en beeld geïnspireerd op hetgeen er destijds aan gebouwen aanwezig was.

Relatie met strijp-S en T

- **Spoor**

Bij de situering van de gebouwen op Strijp S en T is richting van de spoorlijn bepalend geweest.

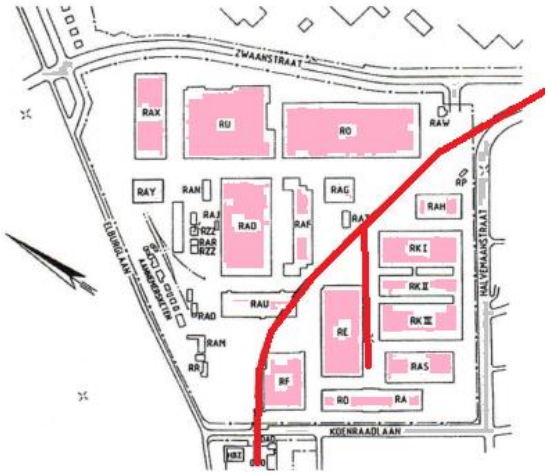

De spoorlijn vanuit Strijp-S en T is doorgetrokken naar de ETOS –terreinen aan de westzijde van de Koenraadlaan.
De spoorlijn liep diagonaal over Strijp-R met een aftakking naar gebouw RE het grote magazijn op Strijp-R.
Voor het laden en lossen is nabij dit magazijn een perron gebouwd.
Op enkele plaatsen in de bestrating is het verloop herkenbaar, niet met spoorrails maar met betonplaten.

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

- **Leidingstraat**

De leidingstraat op Strijp-R was in het verleden verbonden met de kolencentrale op Strijp-T. ook de leidingstraten van Strijp S en T waren daarmee verbonden.
Het was een netwerk van leidingen. Hoewel deze straten niet monumentwaardig werden geacht, zijn ze wel onderdeel van de historie van werkzaamheden op Strijp.
Als zodanig zijn ze te beschouwen als belangrijke historische objecten. Helaas is de verbinding met andere leidingstraten op het terrein van Strijp-T verbroken.

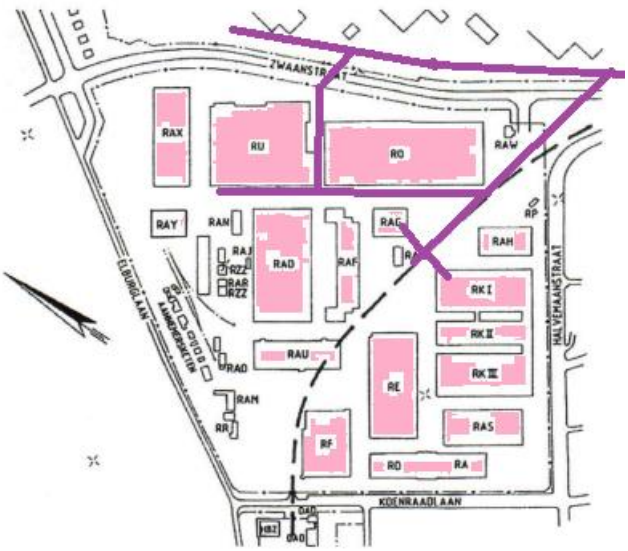

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Bestaande bebouwing

- **Gebouw RK**

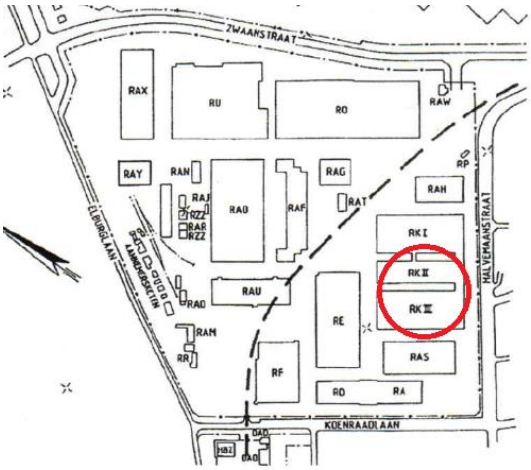

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

- **Gebouw RF**

Garage en montagewerkplaats.

Oorspronkelijk gebouw

Oorspronkelijke gevel

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

- **Gebouw RAG**

Pompgebouw

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

- **Loopbrug**

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Perron

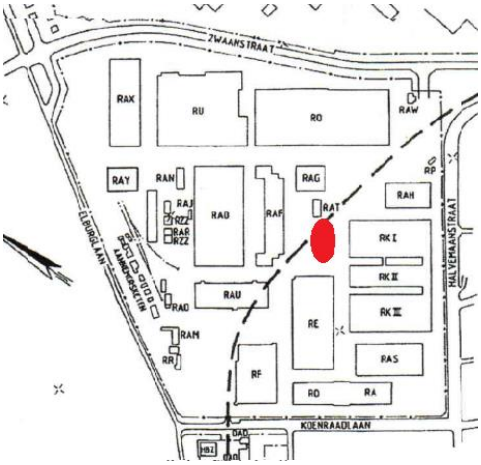

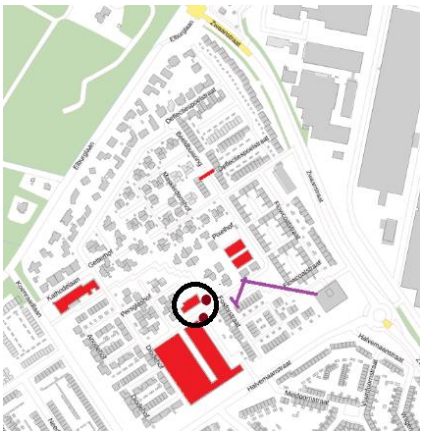

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Nieuwe Woningen:

De gebieden met de nieuwe woningen zijn aangeduid met de code van de vroegere fabrieksgebouwen.

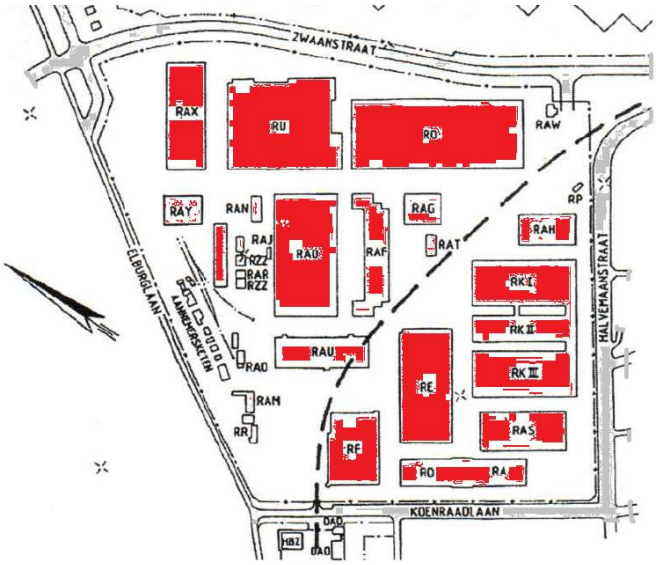

- **Gebied RAS:**

Voormalig Matrijzenfabriek

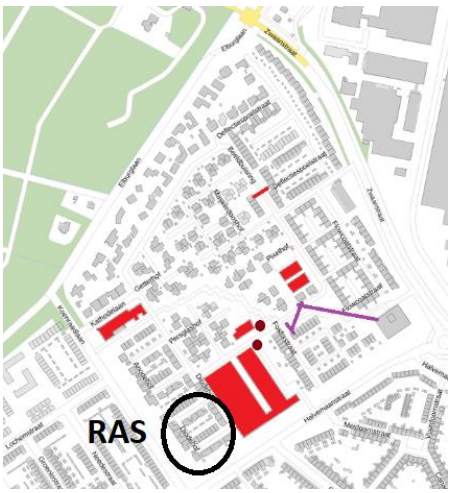

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

- **Gebied RD:**

Voormalig Magazijn, montagewerkplaats voor kanonnen, laboratoria

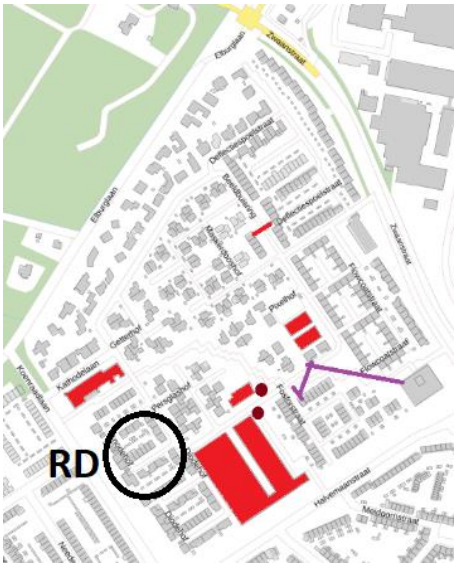

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

- **Gebied RF:**

Voormalig Garage en montagewerkplaats.

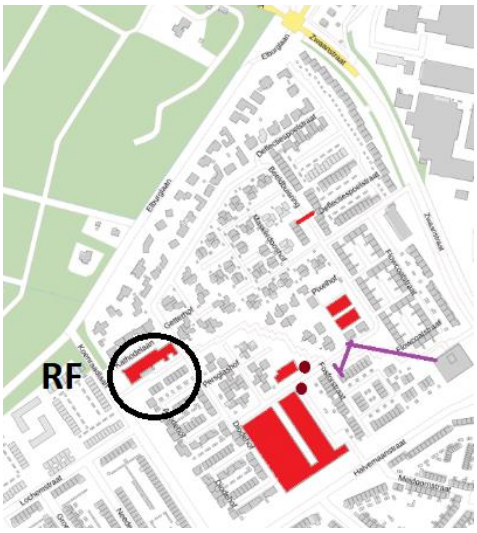

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

- **Gebied RE:**

Voormalig Magazijngebouw

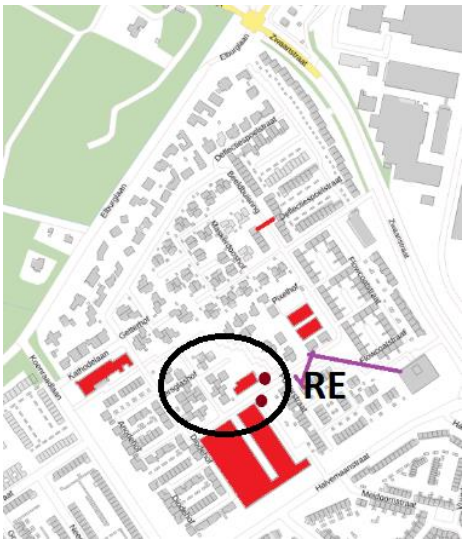

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

- **Vrijstaand:**

Voormalig Chemische opslag

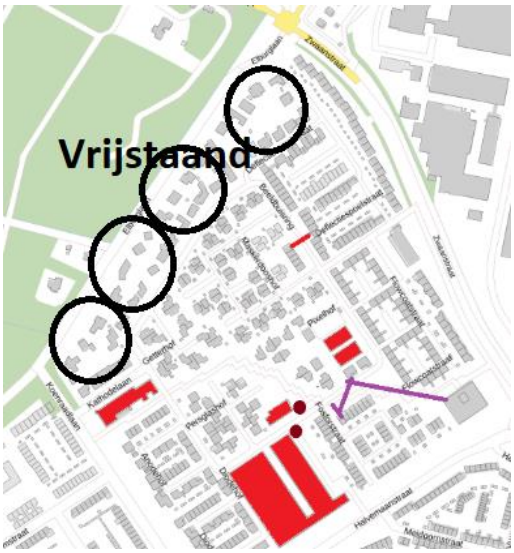

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

- **Gebied RAD:**

Voormalig Televisiebuizenfabriek

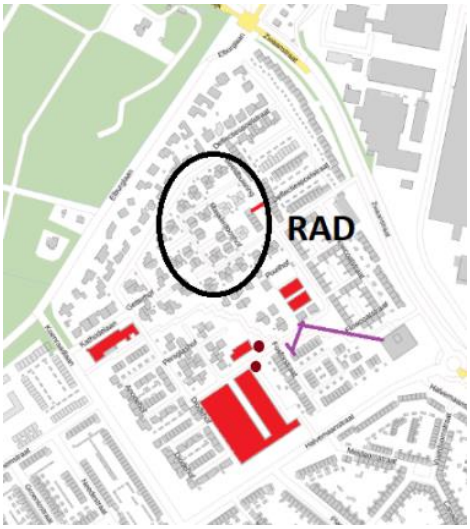

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Gebied RU

Voormalige glasfabriek

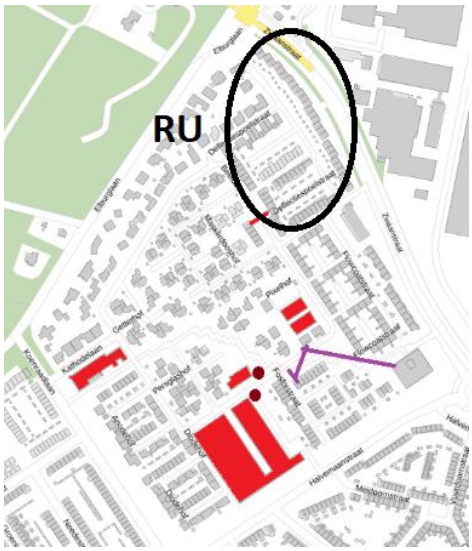

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

- **Gebied RO:**

Voormalig Beeldbuizenfabriek 1958

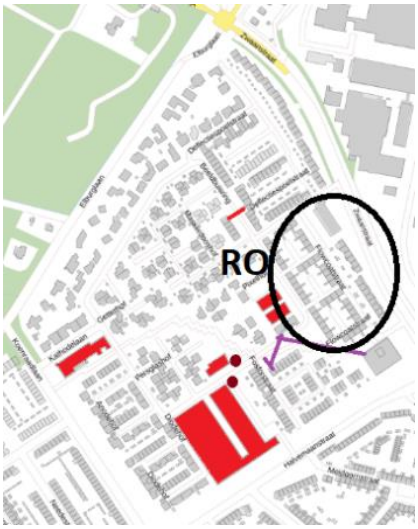

Henri van Abbestichting
Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

- **Gebied RAH:**
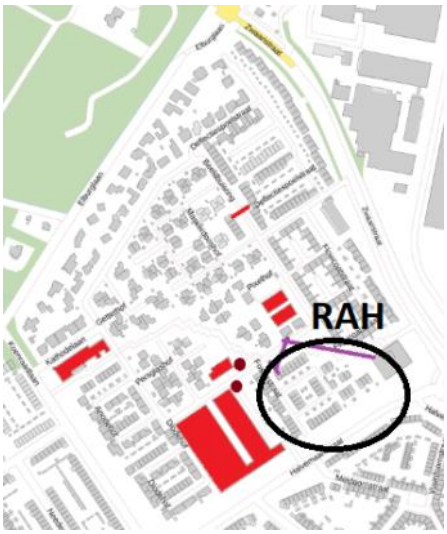
Voormalig Keramiekfabriek